Keski-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 24.2.2026

Asia: HE 189/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Aija Suntioinen, talousjohtaja
Keski-Suomen hyvinvointialue

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen

- Esityksen perusteluissa kuvataan, että lainsäädäntökokonaisuutta (HE 241/2020 vp) valmisteltaessa lainsäädännössä pyrittiin eri tavoin varautumaan edellytysten turvaamiseen hyvinvointialueille selvitä tehtävistään erilaisissa tilanteissa. Nyt esitetty lainsäädäntömuutos on perusteluissa todettu tarpeelliseksi keinoksi alueiden rahoituksen ja lakisääteisten velvoitteiden tasapainon saavuttamiseksi tai ainakin parantamiseksi.
- Keski-Suomen hyvinvointialue pitää esitystä alijäämien kattamisen määräajan jatkamisesta vuoteen 2028 sinänsä perusteltuna, mutta selvästi riittämättömänä toimena korjaamaan alueiden rahoituksen ja lakisääteisten velvoitteiden välistä ristiriitaa. Saman aikaisesti pitäisi pystyä korjaamaan laajasti tunnistetut rahoitusjärjestelmän rakenteelliset ongelmat.
- Mahdollisuus alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamiseen pitäisi ulottaa koskemaan kaikkia hyvinvointialueita ja mahdollistaa se, että aluekohtainen lisäaika voisi valtiovarainministeriön päätöksellä olla myös pidempi kuin vuoden 2027 tai 2028 loppuun saakka.
- Lisäksi on välttämätöntä tarkistaa ja korjata tarveperusteisen rahoituksen oikeellisuus takautuvasti vuodesta 2023 alkaen, jotta voidaan varmistaa rahoituksen oikeudenmukainen kohdentuminen alueille sekä sen vastaavuus hyvinvointialueiden todellisiin palvelutarpeisiin. Vasta tämän perusteella alueilla on realistinen mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa ja parantaa taloudellista tasapainoa tasapuolisesti ja oikeassa mittasuhteessa verrattuna alueiden todelliseen palvelutarpeeseen ja lakisääteiseen velvoitteeseen palveluiden järjestämisestä.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Perustelut näkemykselle (1/2)

- Lakiesityksen perusteluissa todetaan mm., että käytäntö on osoittanut, että palvelurakenteeseensa ja palvelutoimintaansa päämäärätietoisesti uudistuksia tehneet hyvinvointialueet ovat kyenneet hillitsemään kustannustensa kasvua tavalla, joka johtaa talouden tasapainottumiseen ja siten myös alijäämien kattamiseen laissa säädetyssä määräajassa palvelut turvaten. Olennaista on käytännössä ollut tasapainottamisen aikajänne eli riittävän voimakkaat uudistukset riittävän varhain aloitettuina, jolloin vuotuinen sopeuttamistarve ei ole päässyt muodostumaan liian suureksi. Tavoitteena on siksi kohdentaa väliaikainen sääntely juuri tähän hyvinvointialuejoukkoon.
- Keski-Suomen hyvinvointialue haluaa korostaa, että vaikka toiminnan sopeuttaminen rahoituksen edellyttämälle tasolle on talouden tasapainon kannalta ensisijaista, ei palvelurakenteeseen ja palvelutoimintaan tehdyt uudistukset ja niiden aikataulu ole ollut ainoa alijäämän kertymiseen vaikuttanut tekijä. Rahoitusjärjestelmässä on ollut huomattavaa valtakunnallista epätarkkuutta johtuen puutteellisista ja virheellisistä diagnoositiedoista, mikä on vääristänyt hyvinvointialueiden rahoitusta. Tämän seurauksena hyvinvointialueille muista syistä kertyneiden alijäämien todellinen määrä ja perusteet ovat vaikeasti arvioitavissa, eikä niiden oikeellisuutta voida nykyisillä tiedoilla objektiivisesti todentaa. Näin ollen lisäaikaa alijäämien kattamiseen olisi syytä antaa kaikille hyvinvointialueille, jotka eivät realistisesti pysty kattamaan kertyneitä alijäämiä nykyisen lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa, kunnes rahoitusjärjestelmässä olevat epäselvyydet on ratkaistu.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Perustelut näkemykselle (2/2)

- Esitetyn muutoksen perusteluissa todetaan, että valtioneuvoston oikeuskanslerin antaman ratkaisun mukaan hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutumisen ja rahoituksen riittävyyden lainsäädännön edellyttämiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyvissä systeemisissä eli useita tai useimpia hyvinvointialueita laajasti koskevissa ongelmissa lainsäädännön muuttaminen on tarpeellinen ja välttämätönkin keino rahoituksen ja lakisääteisten velvoitteiden tasapainon saavuttamiseksi.
- Keski-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan muutoksen toteutuksessa tulisi huomioida myös rahoituksen määräytymistekijöiden laskennassa toteutuneet systeemiset, useita hyvinvointialueita laajasti koskevat ongelmat ja epätarkkuudet, joihin on toistuvasti kiinnitetty huomiota myös kansallisesti. Tähän liittyy olennaisena osana se, että alijäämien syntymekanismi analysoidaan myös tarvepohjaisen rahoituksen ongelmien osalta ja virheet korjataan takautuvasti vuodesta 2023 lukien.
- Nykyisen rahoitusmallin toimeenpanon myötä malli mittaa liikaa alueiden kirjaamiskäytäntöjä ja tietojärjestelmien ominaisuuksia, ei väestön todellista palvelutarvetta kuten perustuslakivaliokunta on mallista lausuessa edellyttänyt. Tämä uhkaa kansalaisten yhdenvertaista kohtelua ja joidenkin hyvinvointialueiden kykyä turvata perustuslain edellyttämät sosiaali- ja terveyspalvelut. Myöskään koko maan tasolla määritelty rahoituksen jälkikäteistarkistus ei aluekohtaisesti varmistanut rahoitusperiaatteen toteutumista ja tämän vuoksi osalla alueista on rahoituksen vajeen vuoksi mittavia sopeutustarpeita sen sopeutustarpeen lisäksi, jonka ensimmäisten toimintavuosien kertyneiden alijäämien kattaminen edellyttää. Lisäksi hyvinvointialueiden rahoitukseen suunnitellut leikkaukset samanaikaisesti alijäämien kattamisen kanssa edelleen vaarantavat lakisääteisten palveluiden järjestämistä.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Investointisuunnitelman aikataulu

- Investointisuunnitelman laatimisen ja toimittamisen aikatauluun esitetty muutos ja sen tavoitteet ovat kannatettavia.
- Tämänhetkisen käytännön mukaisesti alueilla tulee kuitenkin jatkossakin olla mahdollisuus täydentää investointisuunnitelmaa vielä huhtikuun lopun jälkeen.
- Esimerkiksi ennakollinen laskelma seuraavan kalenterivuoden valtion rahoituksesta on alueiden käytettävissä vasta huhtikuun lopulla eikä sitä ole mahdollista huomioida investointisuunnitelman valmistelussa riittävän ajoissa ottaen huomioon investointisuunnitelmaan liittyvän päätöskäsittelyn. Rahoituksen tasolla on kuitenkin vaikutusta siihen, kuinka alueet pystyvät osoittamaan investointien ja investointeja vastaavien uusien sopimusten rahoituksen investointisuunnitelmassa.

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Lisätietoja

Aija Suntioinen

Talousjohtaja

Keski-Suomen hyvinvointialue

Puh. 040 185 9985

aija.suntioinen@hyvaks.fi

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE